

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2545 มุ่งเน้นการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และให้คนไทยทุกคนได้มีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต การจัดการเรียนการสอนจึงต้องปรับปรุงกลยุทธ์ในการสร้างความรู้ให้อ่ายในตัวเด็ก โดยคำนึงถึงความแตกต่างและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล ซึ่งจะต้องบ่มเพาะให้เกิดขึ้นและยั่งยืนยาวนาน ไปตลอดชีวิตด้วยการใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และรู้จักที่จะนำผลที่ได้จากการเรียนมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 58) ได้ให้แนวคิดไว้ว่าการจัดการศึกษาควรเริ่มต้นในช่วงปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญมากในการวางแผนฐานะบุคคลก้ามพนุญ และมีผลการศึกษาค้นคว้าที่สนับสนุนและบ่งชี้ว่าการพัฒนาคุณภาพของประชากรจะเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ปฐมวัยซึ่งเด็กวัยนี้ควรได้รับการอบรมดีเยี่ยมอยู่ที่สูงต้องและเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี เพราะช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงวิกฤติของมนุษย์ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดหลักการการจัดประสบการณ์ไว้ดังนี้ จัดประสบการณ์การเดินและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็ก โดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ สนับสนุนความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคม ที่เด็กอาจอยู่ได้ให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ของการประเมินพัฒนาการ ให้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก (กรมวิชาการ. 2546 : 43) การจัดประสบการณ์ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก (กรมวิชาการ. 2546 : 43) การจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยหรือก่อนประถมศึกษาจะบรรลุภูมิที่ต้องรู้จักวางแผนการเรียนแผนการจัดประสบการณ์เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและนำไปปฏิบัติจริง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ สามารถล้องกับวิชัย วงศ์ใหญ่ (2542 : 4) การจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงธรรมชาติของเด็ก ในด้านพัฒนาการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและมีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กแต่ละคน ได้ เช่น Mozart มีความสามารถทางด้านดนตรีตั้งแต่อายุ 4 ขวบ และได้รับการสนับสนุนส่งเสริมตั้งแต่เด็กน

ปัจจุบันนี้เป็นยุคดัชนีที่มีร่องรอยของโลกดังนั้นการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย หมายความว่าความสนใจ และวิธีการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนจะส่งผลต่อการเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กแต่ละคน ได้เต็มตามศักยภาพ

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับปฐมวัย จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการ โดยผ่านการเล่น เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์โดยตรง เกิดความรู้ทักษะคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทักษะด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา กิจกรรมที่จัดให้นักเรียนในแต่ละวันนั้นนิทั้งหมด 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมทั้งกล้ามเนื้อมัดใหญ่และมัดเล็ก เพื่อให้มีความพร้อมในการเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 กิจกรรมสร้างสรรค์ ขั้นตอนเพื่อให้นักเรียน มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ กิจกรรมเสรี ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงจากมุมต่างๆ เช่น บ้าน บ้าน บ้าน บ้าน บ้าน บ้าน ฯลฯ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้ฝึกปฏิบัติจริง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ กิจกรรมกลางแจ้งให้นักเรียนได้ใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ในการเด่นแagen ต่างๆ และเกมการศึกษา ฝึกทักษะการเด่นเป็นกลุ่มเพื่อเรียนรู้ การอยู่ร่วมกัน และช่วยกันแก้ปัญหาในการเล่น โดยทุกกิจกรรมต้องมีสื่อเพื่อช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด ทึ้งยังช่วยให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบตัวตามความต้องการความสนใจและความสามารถ (กรมวิชาการ. 2546 : 39-42)

วงการศึกษาได้หันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาศติปัญญาของผู้เรียน ใน การเป็นผู้รอบรู้ มีความสามารถหลาย ๆ ด้าน แนวคิดหนึ่งที่กล่าวกันมากในปัจจุบันเกี่ยวกับการพัฒนา ผู้เรียน คือ ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences Theory) ที่เป็นทฤษฎีที่มุ่งส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนในทุกด้าน โดยคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนที่แตกต่างกัน (Gardner. 1993 : 141 ; อ้างถึงใน พิมพ์บรรณ ทองประสม ท. 2548 : 2) นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้สนใจศึกษาเกี่ยวกับ ศติปัญญาและศักยภาพของมนุษย์ โดยเป็นผู้คิดทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) ขึ้น Gardner (1993 : 141) เชื่อว่าศติปัญญา คือ ความสามารถทางชีวภาพของแต่ละคนที่จะแสดงออกมา ซึ่งเป็นสิ่งผสมผสานระหว่างพัฒนารูปแบบกับสิ่งแวดล้อม ศติปัญญา หมายถึง โครงสร้างทางชีวจิตวิทยาซึ่งจะเป็นตัวสร้างแหล่งทางความคิดของคนเรา และจะส่งผลต่อเนื้อหาแต่ละด้านและยังมีผลมาจากการคิดของคน 2 ประการ คือ พัฒนาศาสตร์และสังคม คนที่ไวจะมีศติปัญญา หลายด้าน โดยแต่ละด้านจะขึ้นอยู่กับความสามารถซึ่งจะแบ่งແणและแสดงออกมาในรูปแบบที่ศติปัญญาในด้านความคิดของ Gardner ต่างกัน ได้แก่ ศติปัญญาทางด้านภาษา (Linguistic Intelligence) ศติปัญญาทางด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logic/Mathematical Intelligence) ศติปัญญาทางด้านมิติสามมิติ (Spatial Intelligence) ศติปัญญาทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว

(Bodily Kinesthetic Intelligence) สติปัญญาทางด้านคนตัว (Musical Intelligence) สติปัญญาด้านความเข้าใจผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) ความสามารถทางสติปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) สติปัญญาด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Naturalistic Intelligence) สติปัญญาหลาย ๆ ด้านสามารถพัฒนาได้โดยการพัฒนาให้เหมาะสมกับกิจกรรมของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน แม้ว่าคนแต่ละคนจะมีสติปัญญาแต่ละด้านไม่เท่ากัน ก็สามารถพัฒนาสติปัญญาในทุกด้านได้ การ์เนอร์ (Gardner. 1993 : 141 ; อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์. 2536 : 122)

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับมนุษย์ในสังคมปัจจุบันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การที่มนุษย์จะอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุขนั้น จะต้องเป็นผู้มีความสามารถในการปรับตัว และรู้จักการคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ เนพาะหน้าได้อย่างรวดเร็ว และคุณลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ (วรรณรัตน์ รักวิจัย. 2533 : 159) ด้วยเหตุผลดังกล่าวประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้ามาก ๆ จึงเห็นความสำคัญของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยถือว่าในบรรดาความคิดทั้งหลายของบุคคล ความคิดสร้างสรรค์ช่วยให้เกิดการค้นพบสิ่งที่แปลกใหม่ที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในสังคม นอกจากนี้การพัฒนาบุคคลให้มีความคิดสร้างสรรค์สูงจะต้องผ่านกระบวนการที่มีความกล้าหาญอดทนและยึดหยัดในความคิดของตนเองซึ่งเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจะเป็นผู้นำในสังคมที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติต่อไป (เกียรติวรรณ อนมาตยกุล. 2534 : 57) และความคิดสร้างสรรค์เป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เกิด “ผลผลิตขององค์ความรู้” (Knowledge production) ขึ้นมาได้ สิ่งนี้เองเป็นตัวการที่ทำให้เกิด “สังคมดิจิทัล” ที่ประสมผลสำเร็จในการพัฒนาประเทศจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในประเทศไทยตอนนี้ โดยการส่งเสริมให้คนในชาตินมีความคิดสร้างสรรค์กันอย่างกว้างขวาง

จากการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ได้รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การศึกษาปฐมวัย โรงเรียนป้าน้ำคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พ.ศ. 2550 มีผลการจัดการศึกษาไม่ได้มาตรฐานคุณภาพ ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ที่ มาตรฐานที่ 4 นักเรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิด ไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ผลการประเมินอิงเกณฑ์ ค่าเฉลี่ย 2.40 อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ ไม่ได้มาตรฐานคุณภาพ ดังนั้นการพัฒนาทักษะกระบวนการความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องพัฒนา

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุในห้องถังเพื่อพัฒนาพหุปัญญา โดยนำแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาของ การ์เนอร์ มาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก ปฐมวัย เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาปัญญาครบทั้ง 8 ด้านต่อไป

คำถามการวิจัย

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุในห้องถัง มีผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

- เพื่อศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญา ใน การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุ ในห้องถังตามแนวคิดพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย
- เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางสติปัญญา ก่อนและหลัง ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุในห้องถังตามแนวคิดพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย

สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุในห้องถังหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่ม樣本

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านน้ำคำ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่กำลังเรียนใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุในห้องถัง
- ตัวแปรตาม ได้แก่ พัฒนาการทางพหุปัญญา 8 ด้าน ได้แก่

2.2.1 ด้านภาษา

- 2.2.2 ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์
- 2.2.3 ด้านมิติสัมพันธ์
- 2.2.4 ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว
- 2.2.5 ด้านดนตรีและจังหวะ
- 2.2.6 ด้านมนุษยสัมพันธ์
- 2.2.7 ด้านการเข้าใจตนเอง
- 2.2.8 ด้านการรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พัฒนาการทางสติปัญญา หมายถึง ความสามารถพื้นฐานทางสมองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน และประสบการณ์จากการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก ทำให้เด็กมีพัฒนาการในด้านภาษา ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านดนตรีและจังหวะ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านการรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. พหุปัญญา หมายถึง การทำกิจกรรมสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยวัสดุในห้องถีน ตามแนวคิดพหุปัญญา ทั้ง 8 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านภาษา (Verbal / Linguistic Intelligence) หมายถึง สามารถพึงคำสั่งและปฏิบัติตามได้ ความสามารถในการติดต่อและสื่อความหมาย ความสามารถในการแสดงความคิดเห็น ความสามารถในการตอบคำถาม สามารถเล่าเรื่องจากผลงานของตนเองได้

2.2 ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical / Mathematical Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการสังเกต สามารถออกค่าตัวเลขและจำนวน ความสามารถในการเปรียบเทียบ ความสามารถในการจัดหมวดหมู่ หรือแยกประเภท รู้จักคาดคะเนสถานการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นได้ (เช่นเมื่อเดินผ่านแสงแดดจะทำให้ร้อน)

2.3 ด้านมิติสัมพันธ์ (Visual/Spatial Intelligence) หมายถึง ความสามารถวาดภาพ ระบายสีอย่างสร้างสรรค์และมีจินตนาการ ความสามารถด้านการออกแบบผลงานด้านศิลปะอย่างสร้างสรรค์และมีจินตนาการ (ปืน พับ ฉีก-ปะ เล่นกับตัว) ความสามารถในการบอกตำแหน่งที่ตั้งของสิ่งของ สามารถบอกทิศทางของสิ่งของได้ สามารถบอกรูปพรรณสัณฐานของสิ่งต่าง ๆ ได้

2.4 ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily-Kinesthetic Intelligence) หมายถึง สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวร่างกายได้ ความสามารถในการทำท่าทางประกอบเพลงตามจินตนาการ สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างคล่องแคล่ว ความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกายได้ครบองค์ประกอบ (พื้นที่, ระดับ, ทิศทาง, จังหวะ, สัญญาณ) ความสามารถในการควบคุมการประสานสัมพันธ์ระหว่างก้ามเนื้อมือกับประสาทตา

2.5 ด้านดนตรีและจังหวะ (Musical /Rhythmic Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการร้องเพลงประกอบจังหวะ ความสามารถในการแสดงท่าทางตามจังหวะ/สัญญาณ ความสามารถในการร้องเพลงและแสดงท่าทางตามนักร้องที่ตนเองชอบ ความสามารถในการใช้อุปกรณ์เคาะจังหวะ สามารถร้องเพลงประกอบจังหวะเสียงดนตรี

2.6 ด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการอี้อี้เพื่อและแบ่งปันต่อผู้อื่น ความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตาม ความสามารถในการปฏิบูรณ์ติดตามข้อตกลงของกัน ความสามารถในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ความสามารถในการยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น

2.7 ด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) หมายถึง มีความมั่นใจและก้าว แสดงออก มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทำงานอย่างมีเป้าหมาย สามารถแสดงความรู้สึกของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้ได้ แสดงความซื่นชนและพอใจในผลงานของตน

2.8 ด้านการรักษารูปแบบธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Naturalistic Intelligence) หมายถึง รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้สิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า รู้จักบำรุง รักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักปฏิบูรณ์ติดตามอย่างมีคุณค่าต่อสิ่งแวดล้อม

3. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุในห้องเรียน หมายถึง กิจกรรมที่ช่วยเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ความคิดครเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ ได้แก่ การวาดภาพระบายสีการปืน การชีก-ตัด-ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์

4. วัสดุในห้องเรียน หมายถึง วัสดุที่มีอยู่ในห้องเรียน ได้แก่ ผลไม้ชนิดต่าง ๆ เม็ดคัพพีชต่าง ๆ ในไม้คอกไม้ กิ่งไม้ กระดาษหนังสือพิมพ์ ปืนเลื่อย วัสดุจากต้นข้าว ก้านกล้วย ทางมะพร้าว เป็นต้น

5. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กชายหญิงอายุระหว่าง 4 – 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนบ้านน้ำคำ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางในการสร้างและพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุในห้องถินเพื่อพัฒนาพัฒนาการทางพหุปัญญาสำหรับเด็กปฐมวัย และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. ได้แนวทางต่อครุผู้สอนระดับปฐมวัยในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางสำหรับครุผู้สอนปฐมวัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ประยุกต์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาด้านพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยอย่างมีคุณภาพต่อไป

